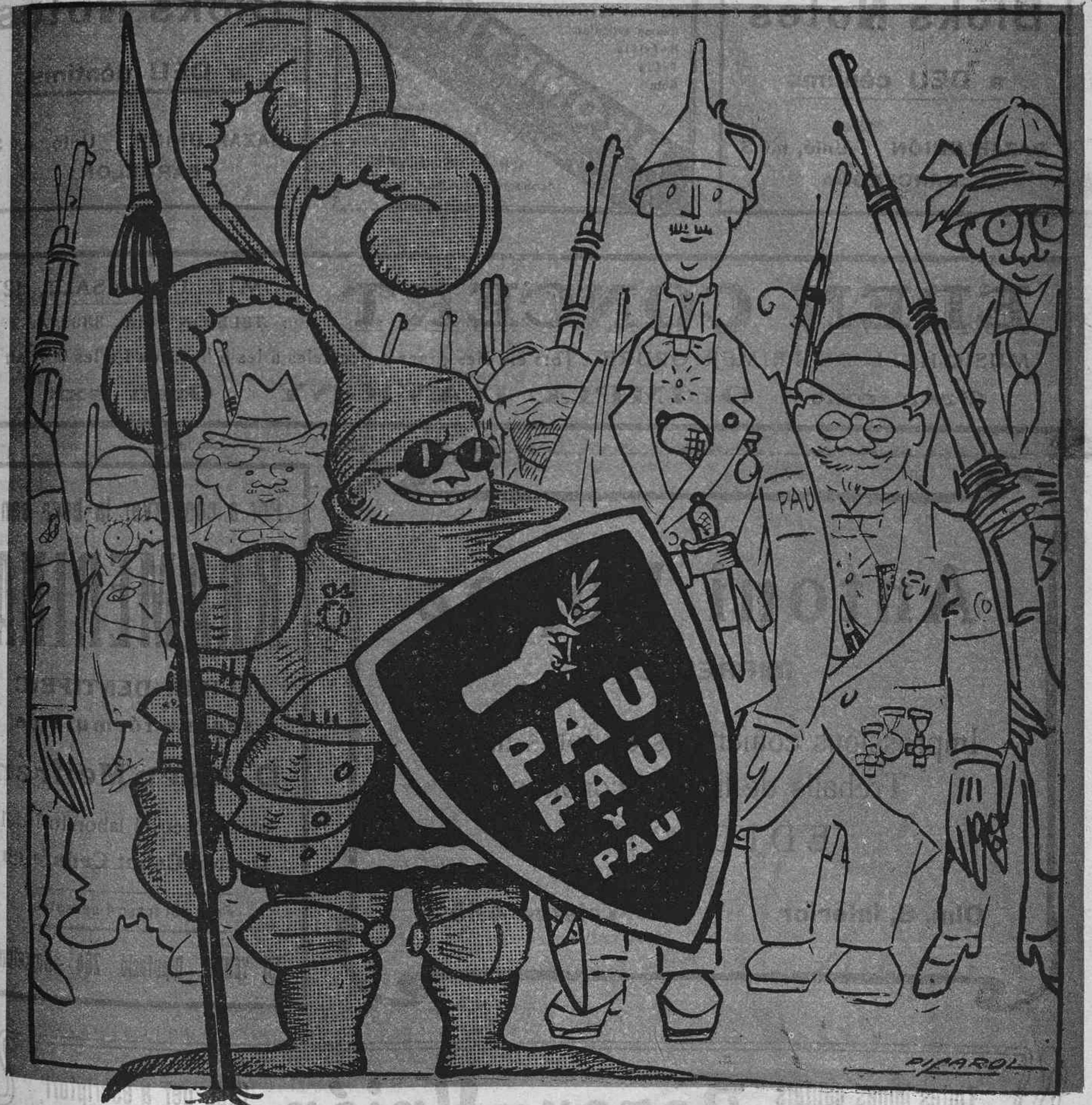

L'Esquella de la Torratxa

Any XLI :: Núm. 2100

15 cèntims=Atrassata 30

Barcelona, 11 d'Abril de 1919

ELS "ARMATS" DE ENGUANY

NEUTRÁCIDO (ESPAÑOL)

Indispensable para curar inmediata y permanentemente todas las enfermedades del
ESTÓMAGO, HÍGDO E INTESTINOS
de composición originalísima y ÚNICA; sin bismuto, bicarbonatos, magnesia ni calmantes.

FRASCO, 6 Pesetas

Frasco doble (1/2 litro), 10 Pesetas

Concesionario exclusivo: JOSÉ MARÍN GALÁN, Sevilla. — Agente exclusivo para Cataluña: JAIME FIRMAT NOGUERA, Consejo de Ciento, 347

Bloks Notes

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Ostáculos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Rifus
Gota

UROMETINA
LAMBLOTTE HERMANOS
Sinónimos: Urotropina - Hexametileno tetramina - Formina

PÍDASE
folleto expli-
cativo. Muestras
a los señores médicos
Agte gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

Bloks Notes

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

EDEN CONCERT

COMTE DEL ASALT, 12

:: TELÉFON NÚM. 3332 A. ::

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE - Tots els dies grans espectacles a les 3 1/4 tarda i a les 9 1/2 nit

Gran èxit **OLIMPIA D'AVIGNY** Gran èxit

Antoni López

IMPRESSOR

Impressions comercials de totes menes
Treballs de luxe i econòmics

EDICIONS

Olm, 8, interior

Teléfono 4115 A

Per a conservar la boca sana

KRAMERINA

ELIXIR DENTIFRIC
segons fórmula de

D. Josep Meifrén

preparat en el laboratori del
Doctor Cabot Cadafalch

Preu del frasc 4 pessetes

EN VENDA: Diputació 264. - Barcelona

Tintes bones qualitats

UNIÓ, NUM. 3

Bazar DE LA Unió

Útils per a escriptori

BARCELONA

CRONICA

ESTADÍSTIQUES

DES d'ahir sento una arrelada admiració pel senyor Josep M.ª Tallada, professor d'estadística i autor d'un llibre extraordinari, «Demografia de Catalunya». En ell, tot és reduït a números, els matrimonis, els naixements, i les defuncions. El meu inoblidable Pere Corominas, quan dirigia *El Poble*, deia de l'administrador, meticulós tenedor de llibres: «Per a aquest home, un duro no és duro sinó un «asiento». Pel senyor Tallada, una boda, un bateig o un enterrament, no són trànsits decisius de la vida, sinó xifres. El senyor Tallada porta els llibres de Catalunya.

I els porta tan bé que ni el senyor Esteve hi podria posar observacions o esmenes. Cap mercaderia és tant ben portada com la mercaderia humana pel senyor Tallada. Per ell sabem quants habitants té Catalunya, repartits per províncies, i els que hi són nascuts a casa i els que venen de fóra, i quants se casen, i amb quí, i els fills que venen dintre de la llei o fóra, i els nois legals o ilegals que viuen més, i de què moren...

Mireu, jo em creia que, efectivament, de dones se'n casen algunes, però d'homes cap, i el senyor Tallada me demostra que la nupcialitat és tant gran a Catalunya que solament la guanya Rússia. De les quatre províncies catalanes la més casadora és la nostra i la que menys Girona. Els matrimonis més nombrosos són pel maig, el mes de les flors. Però el senyor Tallada, esbrina els matrimonis, i ens ofereix una curiositat: se casen més vídus que vídues. De cada cent marils n'eren vídus deu; de cada cent esposes n'eren vídues, cinc. Conservant la mateixa proporció, solters amb vídues se'n casaren tres; vídus amb solteres, set; vídus amb vídues, tres. De manera que la vídua, com assegurava aquell estudiant de Dret en els exàmens, la vídua, a Catalunya queda desconsolada. Els solters no l'estimen; el vídu tampoc i han de seguir rosegant la seva vacuitat o cantant valsos vienesos. En canvi, els vídus no resisteixen ni la solitud, ni el ridícol. El vídu és sempre trist. Recordem aquell conte del pobre senyor que havent violentat a la dona de les feines i aquesta explicat tot al seu marit, respongué aquest fent-se càrreg:

«Pero es más triste todavía la soledad de dos en compañía.»

DIUMENGE DE RAMS

—Pobre senyor! Com que és vidu...

En canvi si ens casem més que els altres espanyols, ens morim menys. Es clar que tots ens hem de morir i que tots se moren, tant an aquí com a la Manxa, però les estadístiques del senyor Tallada demostren que a Catalunya la mortalitat és inferior a la d'Espanya. Si no fossin les feridures, produïdes com demostrà En Dionís Puig, per la manca d'arbres a Castella, que engendrà no se quines alteracions atmosfèriques, Catalunya seria un sanatori. Però dintre de Catalunya, Barcelona és la més mortífera, i de Barcelona el districte V, i del districte V, el carrer del comte de l'Assalt. Carrer de llums rutilants i cromàtiques i de femelles lluminoses, carrer de vida permanent i multiforme, carrer de voluptat i de inquietud, carrer d'aiguardent i de xampany, carrer d'escumes i de desferres, carrer vital, i en mig d'ell, també passejant-se com una cocota, la Mort.

Sense dubte perquè no tenim moltes baixes no ens apremem a omplir-lo. La nostra natalitat és baixa—ens diu greument el senyor Tallada. Les dones catalanes pa-

reixen poc, oh patriotes! Homes pràctics, sabem que un fill no porta un pa sota l'aixella sinó que s'emporta unes quantes llesques del que ja tenim. I com que són un mal negoci els fills, no en fem gaires, els precisos per a que hi hagin quintes, eleccions i tot lo necessari que imposa la civilització. Fins Barcelona que té fama d'immoral no li plauen els fills il·legítims, propis de tota gran ciutat. Totes les grans urbs espanyoles, fins Bilbao, l'austera i la levítica; en tenen més. Bé és veritat que en aquestes qüestions, mentre ells hi van, nosaltres ja hi tornem.

El llibre del senyor Tallada, és un document que honora a la nostra ciutat. Els matrimonis augmenten, la natalitat decreix, la mortalitat baixa. Decididament Barcelona és una ciutat de seny, diguin lo que vulguin els alarmistes.

PARADOX

Aquest número ha passat per la censura

MUNICIPALESCA

No hi ha mal que per bé no vingui

En l'espai de temps que hem estat sense diaris, ha celebrat el Consistori tres sessions, de primera convocatòria, les tres. El temps empleat pels regidors en despatxar la sèrie d'assumptes pendents de la sessió municipal, ha sigut l'estrictament indispensable per a donar compte dels mateixos, i decidir respecte de la seva resolució. Cap de les tres esmentades sessions ha ocupat més d'una hora, terme, per a lo que s'ha vist, més que suficient per a fer una bona feina, si presideix, als cridats a complir-la, una mitjana voluntat.

D'aquesta rapidesa en el obrar, de la decissió mostrada aquestes tres setmanes pel Consistori, no se'n ressent lo més mínim la vida municipal. La Ciutat, ne surt, pel contrari, beneficiada. Els interessos del públic, resulten més aviat garantits, lliures com estan de l'ajornament i la inseguretat que suposa l'estar pendents de l'humor i la nerviositat de tal o qual grupu de regidors, atents a les incidències dels debats, com per a la conveniència del comú.

La manca de premsa, més aviat que les circumstàncies excepcionals atravesades, ha contribuït, sense cap mena de dubte, a posar a les deliberacions del Concell el correctiu que assenyalen. Mancats de diaris que recollissin, extenent-les, les manifestacions dels oradors, han sospès aquests els discursos quilomètrics, els combats oratoris, els *latiguillos* i les frases fetes, que constitueixen per regla general, la salsa de les oracions regidoresques.

Estalvi de temps i de llum, element importantíssim en els calamitosos temps que correm. Economia, també, gens despreciable, en el capítol de «gastos menors». Per a taula queda considerablement restringida el consum d'aigua mineral i demés líquids amb que acostumen els discursaires a refrescar la gargamella.

Això és lo que la suspensió de la premsa haurà tingut d'exemplar, per a lo que al Municipi se refereix. Fora diaris, fora els discursos. Fora l'actuar amb vistes a la galeria.

Unicament en gràcia a la ensenyança que el fet suposa, resulta admissible la vaga dels diaris, als que recomanaria encertessin a recollir el bell exemple que a l'Ajuntament acaba d'oferir-se.

JUST

POBRE WILSON!...

Plaent encís

Màgic deu ser-ne el teu somris
que a mi em captiva follament
mentre tu em mires displicant
fent gala sols del teu encís.

I sapiguent-ho, em tens sumís,
siguent joguet d'un pensament
que's balanceja suaument
entreveient un paradís.

Malgrat mirar-me indiferent
quan aprop teu jo sol estava;
el teu encís que vagament
poc temps abans jo recordava
va anà prenent forma vivent
fins que a l'amor em despertava.

JAUME DIVÍ TOLDRÀ

A CAU... D'ORELLA

Nosaltres, som nosaltres

Però, senyor—ens anavem dient,—quan acabaran aquestes coses? La resposta era unànim: Què sabem, pobres de nosaltres! Lo mateix que succeïa amb la guerra ens succeeix amb les nostres vagues.

—General—preguntaren an En Joffre—quan finirà la guerra?

El bon Joffre se girà vers al seu xòfer, preguntant-li:

—Que sabeu quan acabarà la guerra?

Nosaltres apliquem a les vagues la mateixa manca de mesura que a totes les coses. La plaça de toros més gran d'Espanya i d'Amèrica, és la Monumental.

El carrer més llarg de tots els de la península, és la Gran Via.

L'estàtua més alta, la de Colon.

Els banquets més monstres, els barcelonins, siguin dels radicals, siguin de la «Lliga».

El periòdic de més paper, *La Vanguardia*.

Les enumeracions podrien perllongar-se inacabables. Per alguna cosa s'ha dit que *La Veu de Catalunya* s'hauria de nomenar *La Veu de Tarascó*.

I ara la vaga, més general que enlloc del món; més llarga que cap de les vagues que's fan i es desfan. Però, per què els obrers s'entoçudeixen en seguir-la, si ja no té cap ni peus? Endebades interrogàvem a obrers i a patrons. El misteri no s'aclaria.

Un amic ratificà les nostres sospites. Coses de Barcelona, la desmesurada. Coses de tots nosaltres, que volem en el fons ésser més que tothom i espeterrar-lo.

—Mireu—ens digué,—un empresari de teatres, precursor d'En Pepe Chil, anuncià el drama de Shakespeare *Romeo y Julieta*. I ho feu així: «Representación del drama *Romeo y Julieta*, con un acto más que en todos los teatros del mundo.» Ara, els obrers, han volgut fer una vaga amb un acte més que a tot arreu.

BII

Tot ha pogut parar, menys la publicació del Glosari. Totes les plomes se rebel·laven per un descans imposat, totes menys la d'Eil. Com si fós la ploma del Creador. Ell, ja es pot suposar que és En «Xenius».

Quan En Fernández i González sentia a dir a la imprenta que el diari no podria publicar el seu folletó, bramava:

—Això no és possible. El poble de Madrid prefereix que no hi hagi pa a que no surti el meu folletó.

En «Xenius» ha cregut que els seus deixebles i admiradors preferirien perdre el pa abans que el Glosari, i amb la santa insistència que li és reconeguda, els hi va oferir els seus Glosaris, escrits a màquina. Sis o vuit exemplars per a sis o vuit amics, com les edicions de *La Ben Plantada*.

«Xenius» ha dit:

—A Barcelona no ha sortit més que el *Boletín Oficial* i el Glosari.

Va dir el Glosari, modestament. En Carner haurà rectificat:

En «Xenius» volia dir el Butlletí Oficial de la Intel·ligència.

Fet verídic

Una vegada era un porc gras, gras...! Mare de Déu i que mal pensats sou! Vos figureu que hi ha enganyifa en lo que conto, i ben lluny és d'això. O sinó, ja ho veureu.

Una vegada era un porc gras, gras, a qui pasturant sota una alzina li caigué un aglà damunt, i com era tan gras i tou se li enfonsà en la cansalada.

Passat temps grillà el dit aglà, i d'ell en nasqué una alzina, i heu's aquí al pobre animaló amb una càrrega que el feia blasmar de la vida terrenal.

Lo que són les coses: ara ens trobem amb que la feixuga alzina se convertí per a ell en agradable aventatge, per quant, a son temps, l'arbre feu fruit i ell, tragner, sols sacsejava l'esquena per a menjar a tot estrop, aglans a grapats queien de l'arbre a tota espolsada que feia l'animal.

Es més, podia dormir a l'ombra en mig de la plana més pelada. L'alzina el preservava del sol atuídor. Hi han gents que assegurin, jo me'n dubto, que d'aquest porc gras, gras, n'ha sortit la invenció del paraigües i l'ombrel·la.

En l'alzina hi nià un rossinyol, i el porc tingué música i poesia sobre les espattes, i allí s'ho tirava; que mai els refilets del poeta volàtil aconseguiren ofegar els roncs del porc gras, gras.

Però és igual. L'un aguantava a l'altre. I no podent-se deixar anar se tenien ràbia, com passa amb moltes persones.

Baixa

—Des del cim de la muntanya baixa el pastó amb son remat.

També baixa la criada roba eixuta del terrat.

La Pepa baixa l'escala rellisca i's trenca un braç.

Baixa en *Toni* del seu poble.

La Borsa també ha baixat.

En veu baixa canta un cego

que està mig enrogallat,

i perquè a la planta baixa

sap també que hi ha un malat.

Quan fa fret, baixa'l termòmetre

que és pare de'ls abrigalls.

La Terra-baixa va escriure

el poeta Guimerà.

Baixa l'as... Baixa la vista...

Baixa el riu... de *pal a pal*...

Prò'ls preus de les subsistències...

no és fàcil que baixin mai.

MIQUEL PLANA BALANÀ

GLOSSARI

UN PROGRAMA PER A SALVAR A ESPANYA

Sí, senyors, sí; tal com sona: un programa de reconstitució nacional, que'l govern que'l faci efectiu retornarà a l'actual Ibèria aquell poderiu famós de Carles V.

L'autor d'aqueix programa que és un senzill veí de Sant Andreu que no té cap pèl de tonto — no tots els habitants de la democràtica barriada tenen d'ésser víctimes dels Ballesteros en Comandita — se diu Ramon Más i és també autor res menys que de una obra titulada «El Nuevo Diós o Evangelio de la Humanidad», i de una altra que té per nom «La Revolución Numérica».

Acreditat ja d'excel·lent filòsof i de notabilíssim matemàtic, el senyor Más ha intentat ara revelar-se pare de la pàtria i ho aconsegueix abastament oferint als capdavanters esquerrens un programa polític que no pot ésser més clar, més pràctic ni més revolucionari. Escollem-lo i meditem-lo:

Després de anular totes les lleis odioses que ataquen poc o molt a la llibertat i...—naturalment—després de suprimir els Consums, l'autor demana la revisió de tots els processos polítics i socials des de la restauració de la Monarquia.

No demana un bè negre, perquè l'home és auster i sap que les subsistències són cares.

Què més?...

Poca cosa:

Vol nivellar els presupostos; la supremacia del poder civil; l'extinció de les guerres; inventari dels béns particulars a tot aquell que exerceixi càrrecs públics; abolició dels monopolis; implantació del divorci i del lliure cultiu del tabac; senyalar preus màxims als queviures; separació del clero del Estat; Contribució de un tant per cent als capitals morts; colonització obligatòria gratuïta de totes les terres ermes; repatriació dels emigrants; cases barates i eines a cèns; creació de bancs de protecció agrícola; lliure emissió de idees a la plaça pública, etc., etc..

Ah!... I una illa daurada — una espècie de Lesbos — per als presidaris, on poguessin treballar, instruir-se i tornar-se persones decents. Aquest ideal ens sembla excessiu i contraproduent; coneixem homes que treballarien per a ésser presidaris.

Però l'article que trobem més encertat de tot aqueix programa es el 38.

L'article 38 diu:

«A las corridas de toros se las impondrá un impuesto especial del 20 por 100; cuyo capital, según jurados, se repartirá como premios: el 5 por 100 a los autores de libros; el 5 por 100 a los periodistas que más se distingaa en bien

ENDEVINA, ENDEVINALLA...

¿Donde está el conejo?

de la higiene, beneficencia y salud pública; el 5 por 100 para los inventores y producciones de artes y Bellas Artes; el 5 por 100 para construir o reconstruir los presidios y cárceles adecuados a la palabra civilización».

I amb aquest sí que hi estem conformes de tota conformitat.

Avui fos i demà festa.

XARAU

El vi de multiplicar

Un home donat a la beguda va a caçar, i, assegat, veient un pagès fangant, li digué:

—Company, fareu el favor de donar-me un glop de vi?

—Prou; allí trobareu la cistella.

Hi anà l'ubriac, i ho feu tan bellament, que no en deixà gota, amb tot i ésser-ne la carbaça plena.

Després digué:

—Ara vaig a matar una llebra.

I el pagès rigué com un taujà.

Emperò no trigà gaire en oir un tret i a veure's, davant al caçador tot joiós que, amb una llebra a la mà, li deia fent tintines:

—Veieu? El vi les fa veure més grosses, i pummm!

I així hom no n'erra cap,

I el pagès se tornà ubriac.

L'HORA AVENÇADA

Quan vàren posar l'horari
a les 24, és clà!
no va poguè acostumar-s'hi
nostre esperit català.

Perquè, per comptar les hores
de 12 amunt feiem tard...
¡Per comptar les 20 i tantes
s'hi havia d'estar mig quart!

I com que anem sols per feina
tots plegats els catalans,
no hem passat mai de les 12
que és l'hora d'ara i abans.

S'anava al treball a l'hora,
fent tard per un mal entès:
hi erem a 3 quarts de 15,
siguent-hi a 3 quarts de 3.

**

Mes, ara, aquest model nou
d'horari que hem adoptat,
és d'un sistema més ràpid
perquè és més adelantat.

Ans que tot, té un avantatge
pel treball molt natural:
tant bon punt un hom se lleva
ja ha fet mig quart de jornal.

Per nosaltres, (1) que'ns és llarc
cada mes del calendari,

(1) els suca-tinters.

perquè del 15 al final
vé costa amunt l'harrivar-hi,
el canvi d'hora posat
ha estat una gran pensada,
puig cobrem un' hora avans
el setmanal o mesada.

**

A la tarda eixí a les 7
del treball és lo més gran;
el plegar dóna alegria...
(ara, el començar no tant.)

S'hauria d'haver trobat
la manera (no sé com)
de que sols regís les tardes
l'hora nova per tot-hom.

Perquè, el quid del nou horari
(que és l'estalvi de la llum)
sols se refereix als vespres...
Als matins, se'ns en *refum!*

**

Els que no encenem el gas
per els mosquits i les mosques
(i perquè l'estalviem)
no estem tant rato a les fosques.

Més matí havent d'esmorzar,
de gana no se'n té tanta;
i al dinar, gastant igual,
se té molta més *carpanta*.

I després, no's perd tant temps
per dormir, tothom confessa;
que havent d'alçá'ns més aviat,
hem de dormir més depressa.

**

L'avençament d'aquesta hora
que s'ha convertit en llei,
fins ha deixat endarrera
l'horari del *Astre Rei*.

Per' xò, els rellotges de Sol
que encara en feiem memòria,
com que ara van atrassats
han ben passat a l'Història.

Si fins la clarò del dia
al vespre va a *retaló*...
Ja a la nit, encar' vespreja;
fosc, encara hi ha clarò.

Fins la natura—vull dir—
com que en tot és rutinària,
troba—a l'hora de dormir—
que és l'hora nova arbitrària.

**

La *una*, a les *dotze* estant?
Es igual... i fora queixes!...
Si 1 per 12, 12 fan,
una per *dotze* seran
sempre les *dotze* mateixes.

PEPET DEL CARRIL

Una nova vaga

EN un teatre d'una capital de província actuava una nombrosa i ben documentada companyia dramàtica amb la particularitat de que, com feia temps que els artistes anaven acoplats, semblaven, més que comedians, una família ben avinguda, sens tenir entre ells disputes ni entrebancs de cap mena, coses usuals i corrents en els del gremi.

Però com no hi ha felicitat que cent anys duri, sobre tot on intervinguin barrejats els dos sexes, de sobte va sobrevindre la discòrdia en el sina de la família per efecte de l'enveja encarnada en l'hermosa testa d'una actriu de segon ordre, amiga (?) del director de la *troupe*, i ve't aquí que ja tenim l'etern femení llençant a la comunitat la poma de la Discòrdia.

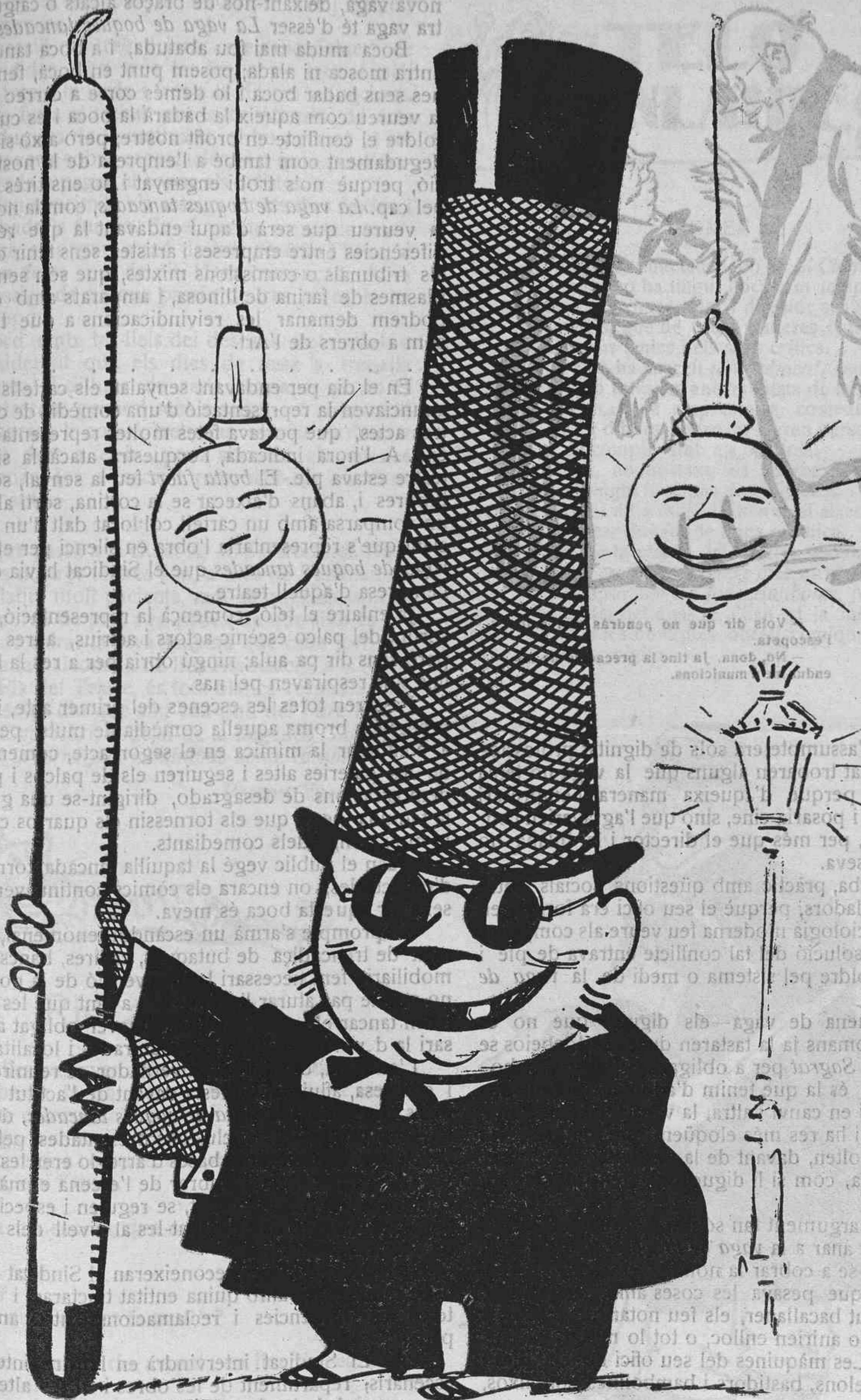
El conflicte se presentà de cop i volta, per efecte del repartiment dels caudals d'una obra nova. La protegida del director, amparada amb la xifladura d'aquest, li repartí el paper principal de la comèdia, so pretext de que

el tenia de fer una dona guapa, menyspreant a la primera dama, no tan hermosa com l'altra, però sí més honesta, més actriu i més estudiosa, a la que li donà un paper secundari. Aquesta, insultada en el seu orgull artístic, reclamà bonament lo que de dret li corresponia, i davant la negativa del director, recorregué al bon seny de l'empresari, però com aquest també feia l'aleta a la dama guapa, se posà de part dels que no tenien raó, cosa molt comú entre els empresaris. La companyia, en un acte de companyerisme, feu seva la reclamació de l'actriu ofesa, acordant pendre una determinació radical, dat cas de no ésser atesa.

Reunits tots, des del galán fins al traspunt, a casa del actor còmic, després de discutir amplament la qüestió, acordaren, per unanimitat, reivindicar el paper per a la primera actriu o anar a la vaga.

S'entaularen arreglos amistosos, celebrant conferències amb l'autor, director i empresari, sens poguer arribar a un acord. L'administrador, que vegé la barrabasada que feien a la pobre senyora, amb esperit de conciliació, proposà retirar l'obra, però la companyia toçuda, amparada amb l'autor que exigia en aquest cas danys i perjudicis, desprecià l'arreglo per poc satisfactori.

Abandonades les negociacions, tot desseguida els artistes se sindicaren amb els dels demés teatres de la ciutat, i declararen el boicot a l'empresari, acordant anar

—Ja està dit: per agraïment de que tot ha anat bé, un ciri tan alt com jo a la Bonanova.

DE CACERA

— Vols dir que no pendràs mal amb l'escopeta.
— No, dona. Ja tinc la precaució de no endur-me'n municions.

a la vaga. Com l'assumpte era sols de dignitat professional, per solidaritat trobaren alguns que la vaga no tenia d'ésser general, perquè d'aqueixa manera l'empresari tancaria el teatre i posaria cine, sinó que l'agravarien contra ells mateixos, per més que el director i la fulana no sortissin amb la seva.

El galàn barba, pràctic amb qüestions socials entre burgesos i treballadors, perquè el seu ofici era forner, en un discurs de sociologia moderna feu veure als companys de causa que la solució del tal conflicte entrava de ple i es tenia de resoldre pel sistema o medi de la *vaga de braços caiguts*.

—Aqueixa mena de vaga—els digué,—que no és nova, puig els Romans ja la tastaren quan els Plebeios se retiraren al *Mont Sagrat* per a obligar als Patricis a abolir-los els duetes, és la que tenim d'adoptar, perquè ens assegura el sou, i en canvi i'altra, la vaga total, ens donaria la llauna. ¿Hi ha res més eloqüent que mirar-se les màquines com volten, davant de la passivitat de l'obrer que les contempla, com si li diguessin: «tens tota la raó, no cedeixis»?

Davant d'un argument tan sòlid i contundent, tots a la una decidiren anar a la *vaga de braços caiguts*, i a la desena presentar-se a cobrar la nòmina.

El consueta, que pesava les coses amb sang freda, perquè havia sigut bacallaner, els feu notar que amb els braços caiguts no anirien enlloc, o tot lo més a una pitada del públic. Les màquines del seu ofici no els diran res, perquè els telons, bastidors i bambolines són fixos, no volten.

—La nostra vaga—objectà—té de tenir dugues parts, si és que voleu que sigui de braços caiguts, que no hi veig la necessitat; lo que nosaltres tenim de fer és una

nova vaga, deixant-nos de braços alçats o caiguts; la nostra vaga té d'ésser *La vaga de boques tancades*.

Boca muda mai fou abatuda, i a boca tancada no hi entra mosca ni alada; posem punt en boca, fem les escenes sens badar boca i lo demás corre a càrrec del públic; ja veureu com aqueix la badarà la boca i es curarà de resoldre el conflicte en profit nostre; però això sí, avisem-lo degudament com també a l'empresa de la nostra resolució, perquè no's trobi enganyat i no ens tirés els bancs pel cap. *La vaga de boques tancades*, com la nomenarem, ja veureu que serà d'aquí endavant la que resoldgui les diferències entre empreses i artistes, sens tenir de recórrer als tribunals o comissions mixtes, que són sempre cataplasmes de farina de llinosa, i amparats amb el Sindicat podrem demanar les reivindicacions a que tenim dret com a obrers de l'Art.

En el dia per endavant senyalat, els cartells del teatre anunciaven la representació d'una comèdia de costums en tres actes, que portava fetes moltes representacions amb èxit. A l'hora indicada, l'orquestra atacà la sinfonia. El teatre estava ple. El *botta fuori* feu la senyal, sonaren els timbres i, abans d'aixecar-se la cortina, sortí al prosceni un comparsa amb un cartell col·locat dalt d'un pal, anunciant que's representaria l'obra en silenci per efecte de la *vaga de boques tancades* que el Sindicat havia declarat a l'empresa d'aquell teatre.

Ja enlaire el teló, començà la representació, entrant i sortint del palco escènic actors i actrius, altres accionant, però sens dir pa aula; ningú obria per a res la boca, puix fins sols respiraven pel nas.

Passaren totes les escenes del primer acte, i el públic prengué a broma aquella comèdia de muts; però al anar a continuar la mímica en el segon acte, començaren els de les galeries altes i seguiren els de palcos i pati a fer demostracions de desagrado, dirigint-se una gran part a la taquilla per a que els tornessin els quartos cansats de la moixiganga dels comedians.

Quan el públic vegé la taquilla tancada, tornà a la sala d'espectacles, on encara els còmics continuaven la farsa sens dir aquesta boca és meva.

De prompte s'armà un escàndol fenomenal, acompanyat de trencadiça de butaques, cadires, bancs i demás mobiliari, fent necessari la intervenció de la policia, que no pogué pas aturar l'avalot, fins a tant que les autoritats feren tancar el teatre, després d'haver obligat a l'empresari la d'evolució del import d'entrades i localitats.

L'endemà, cridats pel governador, se reuniren artistes i empresa, afluintant aquesta davant de l'actitut dels primers, donant fi a la *vaga de boques tancades*, després de haver acceptat les conclusions presentades pel Sindicat dels Comedians, quines bases d'arreglo eren les següents:

«A fi d'assurar a l'obrer de l'escena el màxim benestar possible, a que té dret, se regulen i especifiquen les condicions del treball, posant-les al nivell dels adelantos de l'època, i a l'efecte:

1.ª Les empreses reconeixeran el Sindicat d'Artistes Líric-Dramàtics, amb quina entitat tractaran i resoldran totes les diferències i reclamacions entre ambdues parts.

2.ª El Sindicat intervindrà en l'ordre interior dels escenaris, repartiment de les obres i en les altes i baixes del personal de les formacions.

3.ª Si un empresari no acaba la temporada, segons contracta, quedarà responsable dels sous dels artistes el propietari o propietaris del teatre, posant d'aqueix modo

els honoraris de la companyia a idèntic nivell que els impostos del govern.

4.ª La duració del treball serà, en els dies feiners, de nou hores dividides amb tres tandes, o sia tres al matí per a assaigs, tres a la tarda i tres a la nit per a funcions. En els dies de festa el treball pot ésser intensiu de tres de la tarda a dugues de la matinada, si ho permet el reglament del govern sobre espectacles, en quin cas l'empresa vé obligada a pagar el sopar als artistes.

5.ª Queden suprimits els assaigs en els dies festius i els de nit, acabada la funció. En el cas de convenir assajar fóra d'hores, se pagarà a raó de tres pessetes l'hora, si és de dia, i un duro, si és de nit. Hora començada hora pagada. Els assaigs de nit que passin de tres hores, hi ha dret a un rressopó.

6.ª D'acord amb les lleis del descans dominical o setmanal, considerant que els dies de festa s-treballa unes dotze hores, el dilluns de cada setmana, si no és festa, serà de descans general sens assaig, però cobrant el diari. Si a l'empresa li convé treballar un dia destinat a descans, tindrà dret a fer-ho, però abonarà als artistes sous dobles, anant-los a cercar i retornant-los als seus domicilis amb auto.»

Això diu que passà a la ciutat X, no a Barcelona. Aquí els artistes dels nostres teatres són, a més de treballadors en grau superlatiu, molt pacients, mai se queixen, són lo que se'n diu moros de pau, i en prova de que això és veritat, no cal sinó mirar la seva senyera que cada jorn de festa enlairen a la balconada de llur Associació, a la Rambla, tocant al Pla del Teatre, és tota blanca respirant pau tota ella, i al centre diu que s'hi veu l'ull del Pare Etern, o sia el Gran Empresari, rodejat de la llegenda *Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonæ voluntatis*.

RAMON FRANQUEZA

Riu amunt

Marit i muller passaven un riu; ell a peu, ella a cavall. De sopte, la bèstia fa un estrany bot i la dona cau a l'aigua. L'home comença a planye's i cridar, el cavall fuig i el riu arrocega la dona.

El marit corre que correràs, sempre amb grans plans. Troba a un, qui l'atura.

— On vas?

— Cerco a ma esposa, que m'ha caigut al riu i vull salvar-la.

— Però ets foll?

— Per què?

— No dius que cerques ta muller?

— Sí.

— Aleshores com vas riu amunt, en lloc de seguir la corrent de l'aigua?

— Te diré: la dona ho ha fet sempre al revès de l'altra gent; amb això sé molt bé lo que'm faig, cercant-la riu amunt en lloc de seguir lo que els demés farien.

I el cas — malhauradament per a ell — és que la trobà.

ROMEA

L'estrena aquella anunciada, allò de *El Claustre*, del poeta belga, naturalment no ha tingut lloc; com tampoc s'ha celebrat el benefici del primer actor i director senyor Giménez o Jiménez o Ximenes, que de totes maneres l'anomenen ortogràficament els seus amics i els seus crítics.

I diem que això ha succeït *naturalment*, perquè ja comprendran que amb totes les anormalitats de la passada quinzena, lo natural era que empresaris, comedians i públic se'n anessin al llit d'hora; sobre tot si eren persones de creències, amigues de complir amb els bàndols.

Paulatinament, no obstant, els teatres han reprès llurs tasques, i havem tingut funcions *domingueras*, i més endavant funcions de tarda i nit a diari, i s'han anat aixiribint, com un malalt que anés reaccionant de mica en mica.

Això ha fet que la plateia del Romea s'animés altre cop per graus i que aqueixos darrers dies tornéssim a aplaudir els èxits de la temporada: *En Joan Bonhome*, *Nuvis a Montserrat*, famós sainet del qual se n'han fet ja més de setanta representacions, i les boniques obres còmiques *Els últims Rovellats* i *L'amor vigila*.

— Heu de pendre exemple, infants, dels digníssims ciutadans.

Si no fossim ja a les acaballes de la temporada diriem que estem desitjosos de presenciar altres estrenes anunciades; però a les altures que'ns trobem, pot-ser serà en bé de autors i comedians que vagin fent la viu-viu amb les obres més sortoses del modern repertori; que en l'actual campanya han sigut bastantes les comèdies encertades que encara poden donar escalf al popular teatre del carrer del Hospital.

Això si no s'allarga la temporada fins a la Pasqua granada, de lo qual ens alegrariem. Amen.

GOYA

Nombrosa i molt lluida concurrència assiteix a les vetlles de aquest teatre' en el qual hi fa art de debò el nostre gran Borrás.

Don Enric ha representat aqueixos dies, i entre altres obres del repertori seriós, *El Cardenal* i *El abuelo*. Són dramas ja conegudíssims del nostre públic, de modo que tot l'interès consisteix en l'interpretació, admirable en tots moments per part de l'eminent artista català. Igualment la seva companyia s'ha lluit d'una manera esplèndida amb la famosa comèdia del repertori antic *La calle de la Montera*.

Esperem *Esclavitud*, l'estrena anunciada, per a parlar de tots amb la deguda extensió.

ESQUELLOTS

Veritablement, resulta una mica pelut això de posar-se a escriure per al públic sense sapiguer a terme fixe si l'original sortirà a llum el dia de reglament, o... al cap de tres setmanes.

Per força l'actualitat se n'ha de ressentir; i per això lo millor és entretenir-se contant rondalletes insulses.

Per altra part, les constants manyagues del llàpiz roig, del llàpiz vert, del llàpiz de color de goç com fuig... ens han estroncat l'humor fa dies.

En virtut de tot lo qual no ens cansarem de demanar mil perdons als nostres llegidors que, a la llarga, són els que en reben les conseqüències... i paguen els plats trencats.

Que, al preu que continuen les subsistències, ja és de suposar que seràn uns plats completament buids de substància.

Dos ciutadans se topen casualment a la aristocràtica Avinguda del Tibi. Un d'ells porta un pa de reglament sota l'aixella.

— On va tant atrafegat, senyor Bruquera?

— Cap avall, a cercar notícies.

— Notícies, vol?... Això rai; faci com jo.

— Què fa, vostè?

— M'he soscrit a un diari de la Xina.

— Home!... Es una bona pensada.

— Sí; però no el rebo.

«No hay mal que por bien no venga» diu un refran castellà; la certesa de la dita fa ben poc s'ha demostrat.

I sinó... que ens permeti una ignocent pregunta l'admirable Ventosa:

Aquells mil i pico de sacs de patata novella que han vingut ara de Almeria... ¿on haurien anat a parar si no hagués sigut per l'anormalitat de les circumstàncies?...

Títol del *interessant* folletí que publica el senyor estevenç diari de Madrid *A B C*:

«LA MANO INVISIBLE»

Com compendran, ens ha fet rumiar molt aqueix epígraf de melodrama.

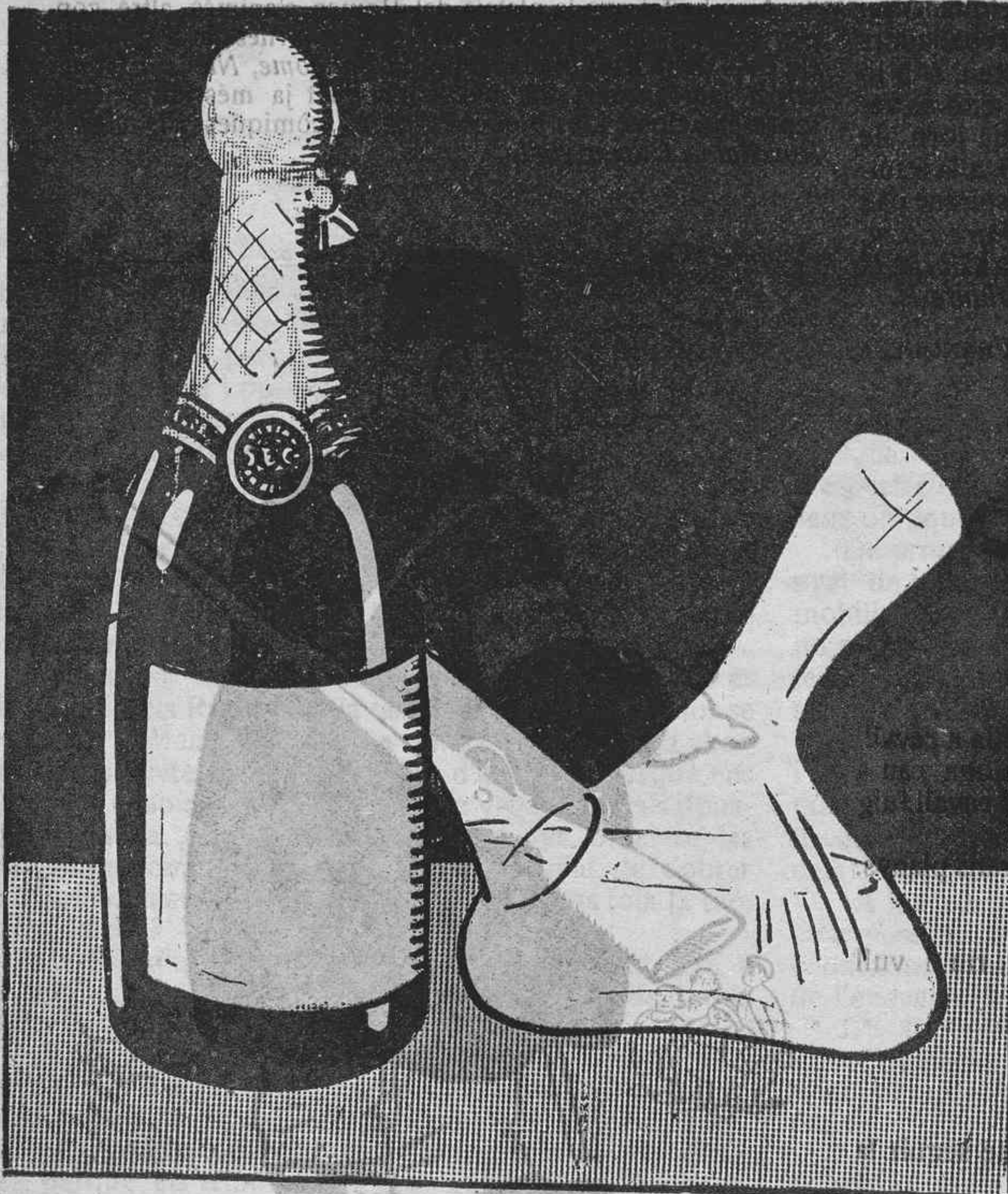
De qui serà aquesta *mano invisible*?

Del clero?

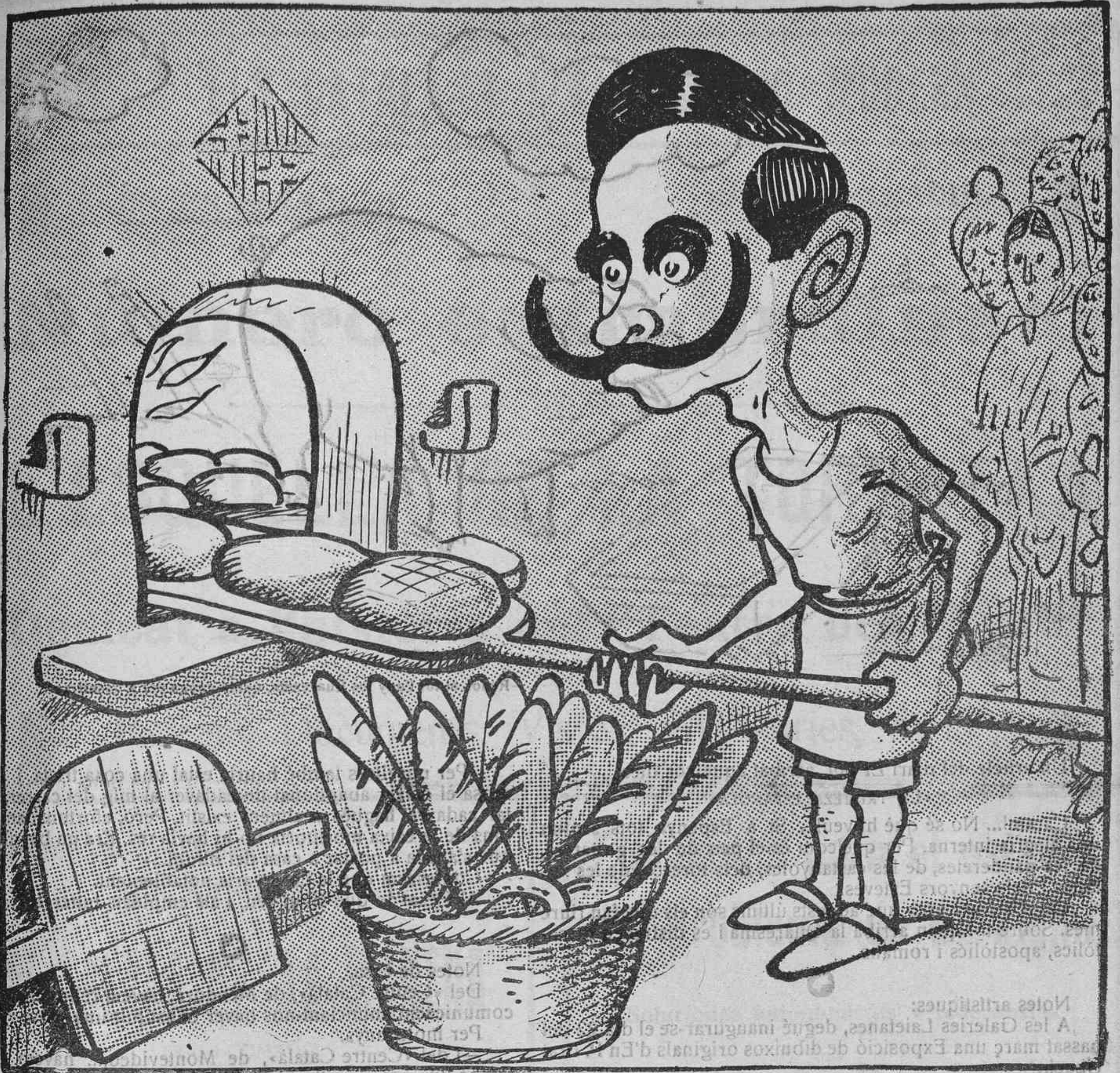
Del Estranger?

Ah!... Trotzki de còniam!... Ara hi caic!... Es d'En Lenine!

Després de innumbrables aplaçaments, sembla cosa segura que l'anunciada crisi del actual govern tindrà lloc el dia 21.

La botella i el porró són instruments de beguda que, guanyada o be perduda, se fan d'arreu «sí, senyó!»

L'ORACIÓ QUOTIDIANA

Felicitem al comte de Romanones, si es desempellega de tots els problemes que el tenen presoner.
 Ell sí que podrà fer la Pasqua grassa, havent tret un bé com aquest!

Excelentíssimes Autoritats de Barcelona:
 Aprofitant-se dels moments dolorosos que estem passant, el propietari de la casa on tinc el disgust de viure, un senyor que aqueixos dies s'ha adornat amb tots els colors de l'iris, ha tingut a bé apujar-me el lloguer del pis.
 Jo en protesto amb totes les meves forces, que són ben poques.

En un restaurant de Madrid s'ha celebrat un gran banquet en honor d'uns artistes.
 El preu dels tickets era de set pessetes i mitja.

Set pessetes i mitja un gran banquet?... No ho creiem n que ens ho jurin.

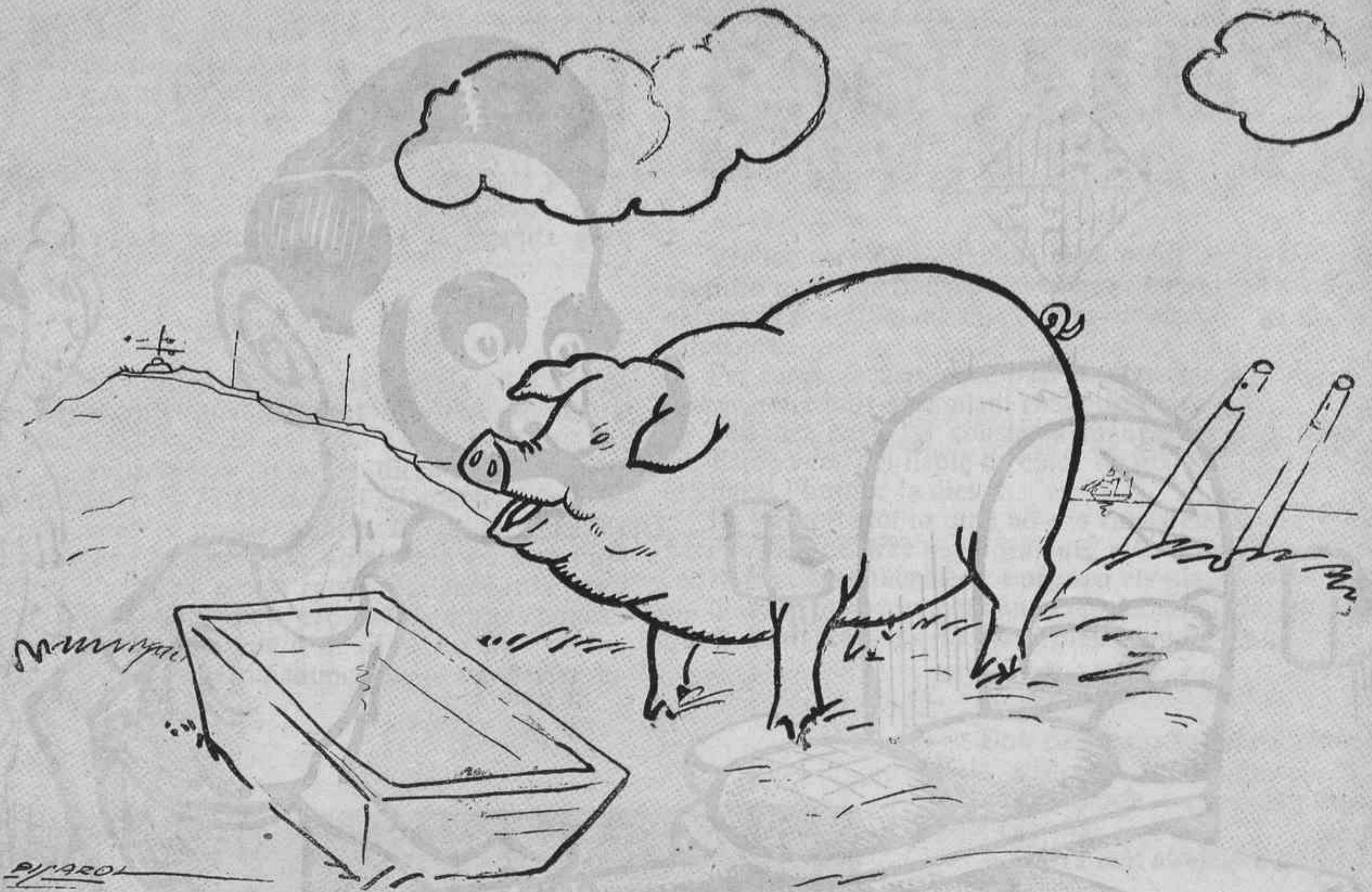
Per aquest preu no els hi podien donar sino mongetes amb lllomillo... i encara!

Per a acabar amb tot aqueix bullit de exigències obreres i no obreres, se tracta, segons sembla, de crear un Parlament Industrial.

No dubtem de la bona intenció dels iniciadors; però cal confessar que el títol ens fa molt mala espina.

Això de *Parlament* vé de «parlar». Vol dir que será qüestió de xerrar molt, com al Senat i al Congrés...

I no són pas paraules, precisament, lo que's necessita.

—Renoi, si tot l'any fos Quaresma, quina ganga per a nosaltres!...

Un article del diari *El Sol*, arribat aqueixos dies:

«LA TRISTEZA ESPAÑOLA»

Caram!... No sé què hi veu!... Si a Espanya tots sentim una alegria interna. Per quelcom és el país de les guitarres, de les panderetes, de les castanyoles, dels toreros, de les xulapes i dels senyors Esteves.

Val a dir per això que aquests últims són els que fan riure més. Sobre tot quan arriba la Quaresma i es disfrecen de catòlics, apostòlics i romans.

Notes artístiques:

A les Galeries Laietanes, degué inaugurar-se el dia 22 del passat març una Exposició de dibuixos originals d'En P. Prat Ubach.

I a la mateixa barraca d'art i el mateix dia s'obrí una altra col·lecció de notes, paisatge i figura, obra d'En Antoni Vila Arrufat.

Que consti.

Va de certàmens literaris.

S'anuncia un Concurs de prosa literària amb tres premis importants, un d'ells en metàl·lic, que's celebrarà a Palamós proximament.

—El «Casal Català», de Buenos-Aires, fa una crida a poetes i prosaires per a uns *Jocs Florals* que's celebraran aquesta primavera.

Recomanem als autors que no hi enviïn res... per la senzilla raó de que farien tard.

Contestant amb molta atenció a un esquellot nostre de la setmana passada, en el qual se comentava un fet de la vaga dels funeraris, un dependent de la societat «Ramo de Pompas Fúnebres» ens vé a dir lo següent:

«Per nosaltres també hauria estat una cosa trista i llastimosa el deixar abandonat un cadaver al mig del carrer, si el tal cadavre hagués realment existit. Però, afortunadament a dins de la caixa mortuoria no hi havia res. Era un bagul buid que s'anava a portar a casa del difunt...»

Confessem que la cosa varia notablement.

Al César lo que sigui seu, i als empleats funeraris també.

Notes de casa.

Del «Centre Català», de Mendoza, havem rebut una atenta comunicació anunciant-nos haver constituït una nova Junta. Per molts anys.

—I del «Centre Català», de Montevideo,... havem rebut també una cosa per l'estil.

S'estima la finesa.

Notícia deportiva:

A les varies festes organitzades amb motiu de l'Exposició d'Automòvils, cal afegir la carrera «Peña Rhin» que's celebrarà el dia 27 a Sitges.

En el Círcol Artístic faciliten als aficionats deportius tota mena de detalls referents a l'esmentada carrera que promet veure's lluidíssima i molt concorreguda.

Aviat se publicaran els corresponents programes i reglaments que's repartiran als Centres Deportius i Cases de Automòvils.

A l'escola de pàrvuls.

El mestre pregunta al petit Miranius:

—Veïam si sap dir-me quin és el dia més curt del any?...

—El dia més curt... el dia més curt?... Aquell que'l meu pare em diu que a la nit me clavarà una surra.

JAUME
CARNER

ELS CATALANS I EL COMERÇ MODERN

Dues
Ptes.

EN PREPARACIÓ

EN PREPARACIÓ

Número extraordinari

DE

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Dedicat a l'història del "Teatre del Tívoli"

Retrats, Documents, Vistes, Alegories, & &

Edicions populars

d'En SANTIAGO RUSIÑOL

EL CATALÀ DE "LA MANCHA"

TRAGI-COMÈDIA

Pessetes 1'25

Elementos para el estudio del problema de Cataluña

Soluciones autonomistas y federalistas

Pesetas 1'25

JUANITA

la perfecta cocinera

Manual práctico de cocina con un
sin número de recetas de Cuaresma

Un tomo

Ptas. 2

G. DIAZ - CANEJA

El sobre en blanco

Novela premiada
por la Real Academia Española

Un tomo

Ptas. 4

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

L'BRUNET

—El modern senyor Esteve —Perquè rediable em deuen dir caliquenyo? —Sort de mi, vatua l'olla!...